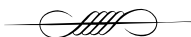

Szeben vármegye rövid története

Szeben vármegye a Szeben-patak nevéből ered, mely átszeli a megyét. Innen kapta a nevét az 1192-ben alapított Nagyszeben is, melyet II. Géza alapított, szászokat betelepítve a területre, főleg a Rajna és a Mosel környékéről. Eből fakadóan az első írásos említés is Cipin néven hívja a települést. A környékbeli szász lakóknak ez lett a központja, egyfajta kereskedelmi és szellemi fellegvára. Emiatt később a Szebenszék nevezetű terület hivatalos központja is lett.

Zürzavaros története 1442-ben kezdődött, amikor is Hunyadi János itt verte meg a benyomuló török seregeket. Később, a XV–XVII. század folyamán a törökökkel való folytonos háborúskodás miatt erős várát építettek itt, mely aztán 1566-ban le is égett. A szászok körében gyorsan elterjedő reformá-

ció központja volt. Mivel szabad királyi város volt, gyorsan növekedett.

Az erdélyi gubernium székhelye 1703 és 1791 között Nagyszeben volt. Később, az 1848-49-es szabadságharcban erős ellenállást tanúsított a magyarokkal szemben, Bem tábornok sem tudta bevenni 1849. januárjában, ám később, 1849 március 11-én Bem bevette Nagyszebent is. A háborút követően az osztrákok Erdély fővárosává tették 1865-ig. Később a különböző körnévkbeli

járásokból, így a Nagydisznódi, Nagyszombeni, Szászsebesi, Szelisteyi, Szerdahelyi, Újegyházi járásokból, valamint Nagyszeben és Szászsebes rendezett tanácsú városokból 1876-ban, a megyerendezés során megalapították Szeben vármegyét. Ennek megyeszékhelye is Nagyszebenre került. 1910-ben történt meg az első és utolsó magyar népszám-

lálás a megyében, melynek eredménye a következő volt: 176921 lakos élt Szebervármegyében, mely 3619 km²-en élt. Így az átlagos népsűrűség 57 fő/km²-re jött ki. Ebből Nagyszebenben 33489 fő élt. Az etnikai arányokat tekintve a fő népesség a román volt, mely a vármegye teljes lakosságának 64%-át adta, míg második helyen 28%-kal a német (szász) nép állt, a magyarok 6% körül, míg

a cigányság a megye 2%-át tette ki. Ezen a népszámláláson egyéb összeírások is voltak, mint például a foglalkoztatottság, a területek használati módja, valamint az állatállomány összeírása. Az emberek nagy többsége, 110 917 fő mezőgazdaságban dolgozott, melyre kitűnő lehetőséget jelentettek a viszonylag jó minőségű szántók, míg a megye déli szélén főleg kert, szőlő és gyümölcsstermesztés volt az általános. A területek nagy része szántó volt, összesen 125 727 kataszterhold. A kertek területe 7069, a réteké 87 849, a legelőké 106 447, míg az erdőké 273 086 kataszteri hold volt. Ezen kívül fontos megjegyezni, hogy az összeírásból kimaradtak a közös használatú területek. Fontosak voltak a gyümölcsösök is, hiszen itt kiválóan lehetett meggyet, cseresznyét termeszteni, valamint almát is. A szántóföldeken a fő termény a búza, a kukorica és zab volt, ami

SZEKEN VÁRMEGYE KIALAKÍTÁSA

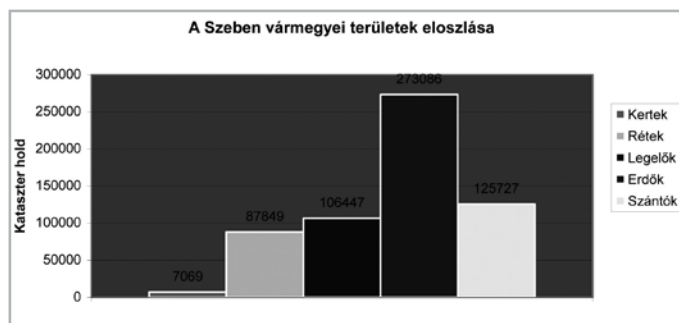
jelzi az akkori állatállomány jelentőségét. Ebből is látszik, hogy a helyieknek mennyire fontos volt az állattenyésztés. Az 1910-es összeírás idején az alábbi adatok születtek az állatállományról.

Fontos megjegyezni, hogy az 1895-ös összeíráskor

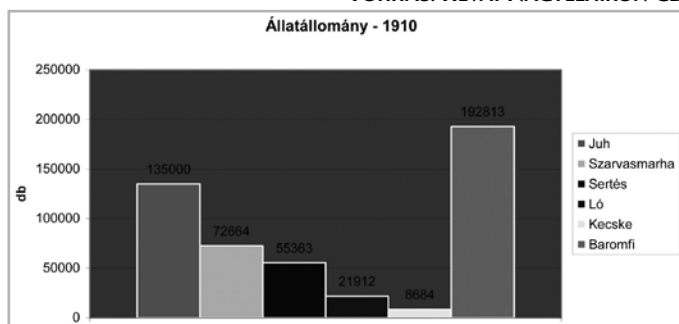
még csak 96 048 darab juh volt a megyében, míg 1910-re már több mint 135 000, ami erős növekedést és ezáltal keresletet jelent.

Ezen 1910-es összeírás alkalmával képet kaphatunk a megye fejlettségéről is, hiszen leírja, hogy a megyében mindösszesen 3 gőzmalom, 5 vízimalom, 2 szeszgyár és egy sörgyár üzemelt. Ez eléggé kevés ipar egy ilyen nagy lélekszámú megyének. Ellenben ez a megye, pontosabban Nagyszeged volt az irányítója a román és szász bankrendszernek is. Ennek eredményeként jött létre 1907-ben a Solidaritatea. Ez az erdélyi román bankszövetség elnevezése volt, melynek központja Nagyszeged volt. Megjegyzendő, hogy itt is megjelent a vasút, mely 224 km hosszú sínpályával bírt, ám ezenkívül még sok ipari és bányavasút is volt a megyében, melyet nem számoltak bele.

A megyében 332 iskola működött, melyből 3 gimnázium, egy reáliskola, 3 ipari és kereskedelmi iskola, valamint 3 tanítóképző volt. Fontos, hogy 2 kaszinó is működött a megyében, melyet magyarok szerveztek, irányítottak. Itt gyűltek össze megbeszélni a megye fontosabb dolgait. A megyében 1 napilap és 3 hetilap működött, melyek közül csak egy hetilap volt

FORRÁS: RÉVAI NAGYLEXIKON CD

magyar nyelvű! Ez is mutatja a magyarság kis létszámát ebben a vármegyében.

A megye történetéhez tartozik az első világháború is, melyben 1916-tól kezdve folyamatos részes volt eme megye is. 1916. augusztus 18-án a román támadás Magyarország ellen. A felkelő helyiek, valamint a román csapatok indították innen a támadásukat a magyarok ellen. Ekkorra már elmenekültek a magyarok, vagyonukat zárolták és összeírták, illetve később el is kobozták. A kormányzótanács székhelyét Nagyszebenben ültette fel, s 1919-ben december 11-én Erdély román lakosságához intézett kiáltványában magát „az ország ideiglenes kormányának” deklarálja, valóságosan miniszteri hatáskörrel bíró belügyi, külügyi, hadügyi, földművelésügyi stb. „reszortfőnököket” nevez ki, *Gazeta oficială* címen román és német nyelvű hivatalos lapot indít, amelyben közölte törvényerejű „dekrétumait” és rendelkezéseit.

Miután így a román királyi hadsereg védelme alatt a tényleges hatalmat egész Erdélyben már a Kormányzó Tanács gya-

korolta, 1919. január 14-én Kolozsvárról magyar küldöttség utazott Nagyszebenbe. A bizottság hosszasan tárgyalt a kormányzótanáccsal, javasolva, hogy a közigazgatás a magyar területeken magyar, a román területeken román, a vegyeseken kétnyelvű legyen. A Kormányzó Tanács a javaslatot elutasította, és január 24-én kibocsátott I. sz. dekrétumával elrendeli, hogy Erdélyben az egyedüli hivatalos nyelv a román.

Végül a megyét a trianoni döntés értelmében Romániához csatolták. A későbbi második bécsi döntés nem érinti ezt a megyét, mely immáron Sibiu néven lett román közigazgatási egység. Azóta kevés magyar él itt, bár található itt több magyar nyelvű iskola is, illetve középiskola is. Nagyszeben belvárosának felújítása után ma is sok látogatót vonz. Legnagyobb eredménye, hogy a 2007-es évben elnyerte Európa Kulturális Fővárosa megtisztelő címet, melynek okán rengeteg színes program és új beruházás jött létre Nagyszebenben.

NAGYAPÁTI SÁNDOR

